

Jelzőkkel teleaggatott terrorizmus

PÉK Richárd Tamás¹

Annak ellenére, hogy napjainkban a terrorizmus az egyik legfontosabb hazai és nemzetközi biztonsági fenyegetés a világban, jelen van a mindennapi társadalmi életben és a rendészeti szervek mindennapi munkájában is, mégsem tudjuk meghatározni, hogy mi pontosan a terrorizmus, és mi ellen harcolunk. Nincsen egységesen elfogadott terrorizmusdefiníció sem a nemzetközi büntetőjogban, sem a tudományos kutatásokban. A kérdés, hogyha egységesen elfogadott definíció hiányában a terrorizmust tipologizáljuk, jelzőkkel illetjük, vagy fejlődését hullámokban határozzuk meg, pontosabb képet kapunk-e a terrorizmus jelenségéről. Jelen tanulmány arra próbál rávilágítani, hogy amellet, hogy nincsen egységesen elfogadott és értelmezett nemzetközi büntetőjogi és tudományos definíció a terrorizmusra, a terrorizmus hullámai, tipologizálása vagy jelzői indokoltak-e, azok a terrorizmus meghatározásában segítenek-e?

Kulcsszavak: terrorizmus, hullám, jelző, tipológia, fogalomalkotás

1. Bevezetés

A latin *terrere* (megfélemlítés) szóból eredő terrorizmus előképei, gyökerei egészen az ókorig nyúlnak vissza.² Mégis, a mai értelemben vett terrorizmus elnevezés csak a francia forradalmat követően, a Maximilien de Robespierre által vezetett *régime de la terreur* időszakában³ jelent meg.

A terrorizmus tömegessé válása a 20. század második felétől volt tapasztalható, és mára – köszönhetően a telekommunikációs és technológiai eszközök fejlődésének – az egyik legfontosabb nemzeti, regionális, globális és humán biztonságot veszélyeztető fenyegetéssé vált, amely közvetlenül és közvetve kihat az egyes társadalmak és tagjainak mindennapi életére.

A rendészeti szervek munkájában a terrorizmus egyrészt új ismeretek, képességek, készségek kifejlesztését igényelte, másrészt a terroristacselekmények elkövetésének megelőzése, felderítése és nyomozása új kihívások elé állította az igazságügyi hatóságokat.

¹ Doktori hallgató, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Doktori Iskola. E-mail: pektamasrichard@gmail.com

² A terrorizmus történetéről bővebben lásd többek között: Andrew Sinclair: *An Anatomy of Terror. A History of Terrorism*. London, Macmillan, 2003.

³ Edmund Burke használta először a terrorizmus kifejezést a jelenség leírására az 1790 novemberében megjelent munkájában: Edmund Burke: *Reflections on the Revolution in France, and on the Proceedings in Certain Societies in London Relative to that Event In a Letter Intended to Have Been Sent to a Gentleman in Paris*. London, 1790. 40.

Ilyen hosszú történelmi fejlődés után joggal feltételezhetnénk, hogy a terrorizmus fejlődésével, elterjedésével párhuzamosan a terrorizmus egységes fogalmát is meghatározták, és egy kijegecesedett fogalmat találunk, akár ha a nemzetközi, regionális vagy egyes nemzetállamok anyagi büntetőjogi egyezményeit, jogi aktusait fellapozzuk, akár bármely társadalomtudományi kutatást megnézzük. A tapasztalás az lesz, hogy illet egyik területen sem találunk, noha arra nagyon nagy szükség volna.

Az anyagi büntetőjog precíz, világos terrorizmusfogalma nélkül továbbra is lehetőség van arra, hogy az egyes államok nemzetközi jogi kötelezettségük teljesítése során sajátosan értelmezzék a terrorizmusra vonatkozó nemzetközi egyezményeket a végrehajtás során, és az azokban foglalt kriminalizációs kötelezettségük teljesítése során sajátos terrorizmusfogalmakat alkossanak. Emiatt a rendészeti szervek munkája nehezül meg, mert a terroristacselekmények minősítése, megítélése nem lesz egyszerű. A nemzetközi büntetőjogi együttműködést gátolja, hiszen más-más cselekményt, személyt minősíthet adott állam vagy hatóság terroristacselekménynek, terroristának.

Jól példázza a problémát Benjamin Netanyahu⁴ és Salah Khalef⁵ terrorizmusról alkotott fogalmában rejlő ellentétes nézőpont megjelenése. Előbbinél 1995-ben a terrorizmus a civilek elleni megfontolt és szisztematikus támadás, azért, hogy félelmet gerjesszen valamely politikai cél elérése érdekében. Ezzel szemben Salah Khalef megkülönböztette a forradalmi erőszakot a terrorizmustól, mert előbbinél mint politikai cselekménynél a terroristamódszer, -eszköz is megengedett volt, és nem minősülhetett terrorizmusnak. Az egyik oldal terroristája a másik oldal szabadságharcosa dilemma ez, amely mutatja, hogy ugyanannak a cselekménynek hogyan lehet eltérő értelmezése, minősítése.⁶

A társadalomtudományi kutatásokban az egységes fogalomra azért van szükség, hogy a vizsgálatok, kutatások során azonos eseményeket, személyeket, jelenségeket vonjunk a vizsgálat körébe. Az azonos értelmezés alapján a kutatási eredmények összemérhetőek lennének, és a kutatások újabb kutatásokhoz vagy a jogalkotáshoz felhasználhatók lesznek.

Elérhető lenne így, hogy a kutatásokhoz használt legfontosabb és legnagyobb adatbázisok egységes fogalmat használjanak. Az egyik legnagyobb adatbázis és az az alapján évenként kiadott terrorizmussal kapcsolatos adatok összefoglalója, a *Global Terrorism Index* úgy fogalmaz: „nincsen nemzetközileg elfogadott definíció, hogy a terrorizmus miből áll, és a terrorizmussal foglalkozó irodalom is versengő

⁴ Benjamin Netanyahu (1949–): katona, Izrael miniszterelnöke (1993–1999, 2009–2021). Lásd: www.netanyahu.org.il/en/about

⁵ Salah Khalef (1933–1991): Yasser Arafat volt helyettese a Palesztin Felszabadítási Szervezetben; a Fatah és a Fekete Szeptember terrrorszervezet alapítója. Lásd: www.britannica.com/biography/Salah-Khalaf

⁶ Boaz Ganor: Defining Terrorism: Is One Man's Terrorist Another Man's Freedom Fighter? *Police Practice and Research*, 3. (2010), 4. 292–293.

és különböző tipológiákon alapuló meghatározásoktól hemzseg”,⁷ ezért az adatbázis összeállításánál saját meghatározást alkalmaznak.

Az Európai Rendőrségi Hivatal (*European Police Office*) által évente megjelentetett terrorizmuskiadványban szereplő adatok összegyűjtésénél és értékelésénél terrorizmusként az Európai Unió terrorizmus-irányelvében meghatározott fogalmat veszi alapul azzal, hogy abba beletartoznak a nem terrorista szervezetnek minősülő szélsőséges szervezetek által elkövetett cselekmények is.⁸

A nemzetközi büntetőjog területén az egyetlen globális jogalkotó szerv az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ), amely számtalan nemzetközi szerződésben és biztonsági tanácsi határozatban foglalkozott már a terrorizmussal. Az előbbiekben néhány terrorizmusfajta szabályozott és csupán egyes terroristacselekmények kriminalizációs kötelezettségét írta elő az államok számára anélkül, hogy a terrorizmust definiálta volna. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa szintén nem alkotott egységesen elfogadott terrorizmusfogalmat, és határozataiban a terrorizmust úgy használja, mintha annak tartalma adott és mindenki által azonosan ismert és értelmezett volna.⁹

Az egyes regionális szervezetek által elfogadott, terrorizmussal kapcsolatos egyezmények, jogi aktusok (például Európai Unió,¹⁰ Európa Tanács,¹¹ Afrikai Unió,¹² Shanghaji Együttműködés¹³) szintén nem a terrorizmus fogalmát definiálták egységesen, hanem önállóan határozták azt meg, és feltűnő, hogy sok esetben a forradalmi, gyarmati vagy külföldi uralom alóli felszabadtatás során a terrorizmus *expressis verbis* nem jelenhet meg bármilyen cselekményt is követnek el.

Majd minden nemzetállam büntető anyagi jogszabálya foglalkozik terrorizmus-szabályozással,¹⁴ de azok nem egységes módon és tartalommal szabályozzák azt. Ez alól kivételt képeznek az Európai Unió tagállamai, amelyek a már hivatkozott irányelvet szó szerint átveszik és beültetik a büntető anyagi jogszabályaikba azzal, hogy ezen túlmenően is szabályozhatják a terrorizmust.

A tudományos kutatásokban a jogalkotáshoz hasonlóan a terrorizmusdefiniciók tobzódása figyelhető meg. A terrorizmus maga nincsen egységesen elfogadott módon definiálva. A legtöbb terrorizmusfogalomra az jellemző, hogy inkább a terrorizmus egyes, a későbbiekben részletezett fajtáját definiálja, és a tudományban a folyamatos terrorizmusdefiniáció-alkotás figyelhető meg.

⁷ Institute for Economics & Peace: *Global Terrorism Index 2020*. Sydney, 2020. 7. (a szerző fordítása).

⁸ Europol: *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2021. 108.

⁹ Az ENSZ egyezményeket és Biztonsági Tanácsi döntéseket bővebben lásd az ENSZ internetes oldalain: <https://treaties.un.org/doc/source/titles/english.pdf>, www.un.org/securitycouncil/content/resolutions

¹⁰ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve (2017. március 15.) a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról.

¹¹ Európa Tanács: *Az Európa Tanács Terrorizmus megelőzéséről szóló Varsói Egyezménye* (2005. május 16.).

¹² African Union: *OAU Convention on the Prevention and Combating of Terrorism* (1999. július 1.).

¹³ Shanghaj Egyezmény a terrorizmus, szeparatizmus és extrémizmus leküzdéséről: Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and Extremism.

¹⁴ Egyes államok terrorizmussal kapcsolatos jogi aktusait részletesebben lásd a UNODC honlapján.

Jeffrey D. Simon már 1994-ben rámutatott arra, hogy a világon közel 212 definíciót használnak a terrorizmusra,¹⁵ és a szám azóta csak tovább növekedett. A sokféle definíció az egységes fogalom megalkotása ellen hathat, mert az egyes definíciókat azok eltérő tartalmi elemei miatt nehéz egy fogalomba sűríteni, eggyé szintetizálni.¹⁶ Minden egyes kutató igyekszik saját terrorizmusfogalmat alkotni, illetve vizsgálata során azt alkalmazni. Ma a sokféle terrorizmusfogalom versengése figyelhető meg. Az azok közüli választás inkább az adott kutató szubjektív beállítottságától, kutatási irányzathoz való tartozásától és saját értékrendjétől függ, feltéve, ha nem éppen saját definíciójáról van szó.

A kutatások különféle kutatási irányzatokat hoztak létre, azokba tömöríthetők, ami a fogalom megalkotásának módját és mértékét is behatárolja, valamint a kutatások alkalmazkodtak a terrorizmus fejlődéstörténetéhez, és részben a mentén haladnak.

Először az *Old vagy Orthodox Terrorism Study (Régi vagy Orthodox Terrorizmus Tanulmányok)* jelent meg, amelynek alapfeltevése, hogy a terrorizmus elkövetője csak nem állami szereplő lehet.¹⁷ Az irányzat képviselői az állami terrorizmus semmilyen formáját (például államilag szponzorált terrorizmus) nem ismerik el létezőnek, ezért az irányzat keretében az egységesen elfogadott terrorizmusfogalom nem lesz megalkotható.

A 2000-es években megjelent *Critical Terrorism Study (Kritikai Terrorizmus Tanulmányok)* már abból indult ki, hogy a terrorizmust bárki, akár az államok és képviselőik, állami szereplők is elkövethetik.¹⁸

A két irányzat értelemszerűen más-más terrorizmusfogalmakat alkotott, és önmagában az állami terrorizmus lehetőségének kizárása vagy megengedése a definíció tartalmi korlátján kívül kihat a terrorizmus tipológiájára és jelzőire is a később részletezettek szerint.

Végeredményben ma eljutottunk oda, hogy az egyes irányzatokon belül is számtalan definíció létezik, és a terrorizmust mint gyűjtőkategóriát leginkább az egyes elkövetési módokat, módszereket, területi kihatást, elkövetői minőséget kifejező jelzők határozzák meg, vagyis az egyes definíciók inkább jelzős szerkezetbe tömörítik tartalmukat.

A kérdést csak tovább bonyolítja, hogy sokan a terror és terrorizmus fogalmakat is keverve használják.¹⁹ Nem veszik figyelembe, hogy a terror a terrorizmus fogalmának egy szűkebb részét öleli fel, továbbá előbbinél hiányzik a politikai cél, és nem is a politikai erőszak egyik formája, hanem köztörvényes bűncselekmény, ahol

¹⁵ Alexander Spencer: Questioning the Concept of 'New Terrorism'. *Peace & Conflict Development*, (2006), 8. 2.

¹⁶ Leonard Weinberg – Ami Pedahzur – Sivan Hirsch-Hoefler: The Challenges of Conceptualizing Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 16. (2004), 4. 777–794.

¹⁷ Khaled Al-Kassimi: Critical Terrorism Studies (CTS): (State) (Sponsored) Terrorism Identified in the (Militarized) Pedagogy of (U.S.) Law Enforcement Agencies. *Cogent Social Sciences*, 5. (2019), 1. 2.

¹⁸ Alex P. Schmid: *Revisiting the Definition of Terrorism Problem*. St. Andrews: CSTPV 25th Anniversary Symposium, 6–7 November 2019. 1.

¹⁹ Jenny Teichman: How to Define Terrorism. *Philosophy*, 64. (2009), 250. 505–506.

az erőszak alapvetően önmagáért való (például az Amerikai Egyesült Államokban megtörténő iskolai lövöldözések).

Az egységes fogalom megalkotását nem segíti elő az újabb és újabb fogalmak megalkotása, inkább a terrorizmus tipologizálásánál ad jelentős segítséget. Előre kell bocsátani, hogy a cikkben vizsgált fejlődéstörténet, tipologizálás és jelzős meghatározások mind a büntető jogalkotás, mind a tudományos kutatás számára hasznosak, mert csak ezek által érthető meg maga a terrorizmus lényegi tartalma, és végső soron így szabályozható. Az egységes szabályozás pedig lehetőséget ad arra, hogy az egyes megjelenési formák jelöljék a terrorizmuson belül az egyes elkövetési módokat, módszereket, de a büntetőjogi szabályozásnál a terrorizmus egységes fogalmának használata elegendő.

A következő három fejezetben a terrorizmus fejlődéstörténetének, tipologizálásának és jelzős megnyilvánulásának egyes főbb eseteit, csomópontjait emelem ki annak érdekében, hogy bemutassam a fogalomalkotás nehézségeit, és azt, hogy a terrorizmus miért definiálható nehezen, majd az összegzésben néhány megoldási javaslatot fogalmazok meg a probléma megoldásával kapcsolatban.

2. A terrorizmus fejlődéstörténeti megközelítése, avagy a terrorizmus „hullámai”

A terrorizmus modern kori fejlődéstörténetét az egyes történelmi időszakokban elkövetett terror- és terrorista cselekményeket, valamint az ezeket megvalósító egyéneket, csoportokat és szervezeteket rendszerezve elsőként David C. Rapoport²⁰ dolgozta ki.

A négy hullám terrorizmus elméletének – az első, úgynevezett anarchista (1880–1920-as évek), a második, úgynevezett anti-kolonista (1920–1960-as évek), a harmadik, úgynevezett új baloldali (1960–1979) és a negyedik, úgynevezett vallási hullám (1979–) – mindegyik elemében új és új fajtájú cselekmények, ideológiai, politikai és vallási alapon szerveződő csoportok, szervezetek jelentek meg.

Jeffrey Kaplan Rapoport elméletéből kiindulva, azt továbbfejlesztve alkotta meg az ötödik hullámot,²¹ amely a forradalmi célból indult, és olyan terrorizmust és terroristacselekményeket elkövető szervezetet vizsgált, amely hatalomra is jutott (jelen esetben a Kambodzsi Kommunista Párt). Az ötödik hullám ötvözi az első négy hullám elemeit kiegészítve azzal, hogy előbbieken nem volt olyan szervezet, amely ténylegesen hatalomra jutott volna.

Az egyes hullámokban megjelenő új és új formátumú szervezetek, terrorista-módszerek (például öngyilkos merénylet, gépeltérítés) a terrorizmus fejlődésének

²⁰ David C. Rapoport: The Four Waves of the Modern Terrorism. In David C. Rapoport (szerk.): *Terrorism. Critical Concepts in Political Science*. Routledge. IV. kötet. 2006. 46–73.

²¹ Jeffrey Kaplan: Terrorism's Fifth Wave: A Theory, a Conundrum and a Dilemma. *Perspectives on Terrorism*, 2. (2008), 2. 12–24.

szerves részét képezik. Az újabb hullám megjelenése nem jelenti azt, hogy a korábbi hullámokban megjelenő szervezetek, módszerek eltűntek volna, csupán új formával és módszerrel szélesedik a paletta, és a meglévő szervezetek sokat tanultak az új hullámban a riválisoktól és hasonló gondolkodású csoportoktól.²²

Rapoport elmélete véleményem szerint egyrészt téves, amikor megállapítja, hogyha egy hullám már nem tud új szervezeteket inspirálni, akkor eltűnik. Álláspontom szerint az egyes hullámokban megjelenő szervezetek az új hullámok megjelenése után is fennmaradnak, és tovább működnek. Az elmélet továbbá mára azért tűnik meghaladottnak, mert kibontakozóban van a terrorizmus számos új formája (például kiberterrorizmus), és a szerves fejlődés új módszereket is magával hoz (például az Iszlám Állam szervezett bűnözői csoportokra jellemző tevékenységet [kőolajjal kereskedés] végzett). A tömegkommunikáció fejlődése miatt a terrorizmus beköltözött az egyének mindennapjaiba (a híradások a világ bármely táján elkövetett terroristacselekményről beszámolnak), és a kommunikációs csatornák a terrorista-szervezetek kommunikációját is megkönnyítik (tagok toborzása).

Kaplan elmélete véleményem szerint nem tekinthető önálló új hullámnak, mert csupán egyetlen szervezet hatalomra jutását szemlélteti, és a hatalomra jutás ténye önmagában nem alapozza meg önálló hullám létét. Az elmélet inkább annak bemutatására szolgál, hogy adott terroristaszervezet hatalomra jutása esetén hogyan működhet az.

Az ötödik hullámnak sokkal inkább a technológiai hullámnak kellene lennie, mert a tömegkommunikáció (mobiltelefonok, applikációk, közösségi oldalak) és technológia fejlődése (például drónok, kibertér) teljesen más terroristacselekmények elkövetését teszi lehetővé napjainkban, és sokkal több emberhez juthat el a terroristacselekmény vagy -szervezet híre, mint korábban. Gondoljunk csak bele, hogy ma már streamelni lehet a terroristacselekmény elkövetését valós időben! De a fejlődéstörténet figyelembe vehető a terrorizmus tipologizálásánál is.

3. A terrorizmus tipológiája

A tipológia abban segít, hogy a terrorizmus fejlődése során megjelent újabb és újabb formákat, módszereket jobban megismerjük. A különféle szempontok szerinti csoportosítással a terrorizmus lényegi elemeit (például elkövető, cél, eredmény, erőszak) meghatározhatjuk, és azokat az egységes terrorizmusfogalom megalkotásakor felhasználhatjuk.

A tipologizálásnak megvannak a maga nehézségei és kritikussai. Boaz Ganor szerint a terrorizmus esetén egy objektív fogalom nemcsak hogy megalkotható, de elengedhetetlen feltétele a terrorizmus elleni küzdelemnek, amelyet a nemzetközi jogban

²² Tom Parker – Nick Sitter: The Four Horsemen of Terrorism – It's not Waves, it's Strains. *Terrorism and Political Violence*, 28. (2016), 2. 199–200.

és azok elvei szerint kell megalkotni, de a tipologizálás nem vezet eredményre, mert az alapján nem lehet meghatározni, hogy ki a terrorista.²³

Sarah V. Marsden és Alex P. Schmid²⁴ nehézségként említik, hogy a terrorizmust mint jelenséget nehéz tipologizálni annak eltérő formái, az abban részt vevők és további szempontok miatt.

A tipológia alapja, hogy az egyes terroristacselekményeket megadott szempontok szerint csoportosítjuk. A csoportosítási lehetőségek száma végtelen, és az egyes csoportosításokon belül is további alcsoportok hozhatók létre, az egyes csoportok között átfedések lehetnek, ezért itt most csak néhány, a téma megértéséhez szükséges elemet és kutatót említek meg.

Ekaterina Stepanova aszimmetrikus elméletet és funkcionalista tipológiát alkalmazva megkülönböztette egymástól a békeidőben elkövetett klasszikus, a konfliktushoz kapcsolódó és a szuper(globális) terrorizmust. Az aszimmetrikus hadviselés abból adódik, hogy a terroristacselekményt elkövetők ellenfele a jóval erősebb állam vagy államok csoportja. A három csoport funkciója szerint (elérni kívánt cél, alkalmazott technika) is különbözik. Az egyes csoportokban elkövetett cselekmények az elkövetés helye és a benne szereplők (elkövető, sértett, címzett) alapján tovább kategorizálhatók belföldi és nemzetközi, illetve társadalmi-politikai, vallási és nacionalista terrorizmusra.²⁵

A globális terrorizmus máshol transznacionális vagy nemzetközi terrorizmusként jelenik meg, amelyet a belföldi terrorizmustól az határol el, hogy az elkövető-áldozat-célpont hármából az egyik nem az elkövetés helye szerinti állam állampolgára, vagy nem az adott államban található.²⁶

A terrorizmus iránya (nem állam ellen irányulótól az állam ellen irányulóig) és mérete (mikrótól a makróig) alapján Richard H. Dekmejian szerint különféle terrorizmustípusokat határozhatunk meg, amelyeket az elkövetés alapján még tovább csoportosíthatunk (egyéni, helyi, nemzetközi, állami).²⁷

A terrorizmus célpontjai szerint vannak közvetlen (támadással érintett személyek és épületek) és közvetett (állam, társadalom, intézmény) célpontok. A terroristacselekmények címzettjei ennél szélesebb körűek, mert magukban foglalják az ellenségeket és azok társadalmait, a közvetlen és közvetett célpontokat, a saját vagy rivális terroristaszervezet tagjait és szimpatizánsokat éppúgy, mint a médiát és semleges társadalmakat is.²⁸

²³ Ganor (2010): i. m. 297–298.

²⁴ Sarah V. Marsden – Alex P. Schmid: Typologies of Terrorism and Political Violence. In Alex P. Schmid (szerk.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London, Routledge, 2011. 158–200.

²⁵ Ekaterina Stepanova: *Terrorism in Asymmetrical Conflict Ideological and Structural Aspects*. SIPRI Research Report No. 23. Oxford, Oxford University Press, 2008. 2–11.; 161–162.

²⁶ Todd Sandler: The Analytical Study of Terrorism: Taking Stock. *Journal of Peace Research*, 51. (2014), 2. 258.

²⁷ Marsden–Schmid (2011): i. m. 162.

²⁸ Schmid (2019): i. m. 2–5.

A terrorizmus módszerei, eszközei alapján számtalan formát különböztethetünk meg a gyűjtogatástól az épületek elleni támadáson át a gépeltérítésig.²⁹

A terrorizmus színtere szerint lokális, szubregionális, nemzetközi, globális, míg a terrorizmusban részt vevők száma szerint egyéni, csoportos, állami, nemzetek feletti és nemzetközi terrorizmus lehet az egyik csoportosítás.³⁰ Az elkövetői oldalon külön meg kell említeni a magányos elkövetők (*lone wolf*) problémáját, amelynek tipologizálása nehéz a cél és motiváció különbözősége miatt.³¹

A terrorizmus ideológiai alapját és motivációját számos ok képezheti. Lehet politikai, vallási, etnikai, területi, nemzeti is, amelyek azonban sok esetben át is fedik egymást egy-egy terroristaszervezetnél.

Összességében a tipologizálás véleményem szerint hasznos és sokrétű, újabb és újabb szempontok szerint lehet a terroristacselekményeket, elkövetőket csoportosítani, ahogy azok fejlődnek és újabb elemmel bővülnek. Az alkalmazott módszer vagy technika alapján lehet kibertérben vagy fizikai térben elkövetett terrorizmusról, míg az elkövető szerint állam(i szereplő) vagy nem állami szereplő által elkövetett terrorizmusról is beszélni. A cél szerinti felosztás szintén tovább tagolható, hiszen adott cselekménynek hírértéke van, vagy szimpatizánsok, támogatók szerzése a cél, vagy csak öncélú.

Az állami terrorizmus a jogalkotás és a tudományos kutatás területén is elég szenzitív terület. Gazdag Ferenc és Remek Éva helyesen megállapították,³² hogy az állami terrorizmust a szakirodalom és a nemzetközi jog nem használja elsődlegesen a terrorizmus fogalmával kapcsolatos nemzetközi vita elkerülése érdekében, illetve a törvénytelen állami erőszakot az emberiség elleni és háborús bűnök kategóriájában értelmezi. Álláspontom szerint azonban mind a legitim, mind az illegitim állami erőszak vagy az államilag támogatott terrorizmus lehet a terrorizmus egyik formája, de egységes terrorizmus büntető anyagi jogi fogalom regionális, vagy globális szinten az állami terrorizmus kihagyásával alkotható csak meg jelenleg.

A szakirodalomban és a már jelzett irányzatokban is vita van az állami terrorizmus és annak formáinak szerepéről, meghatározásáról, tartalmáról. Figyelemmel jelen tanulmány terjedelmi korlátjára és témájára, jelen esetben az állami terrorizmus külön tárgyalását mellőzöm azzal, hogy néhány tudományos cikkben³³ bővebben lehet olvasni róla.³⁴

²⁹ Georg Löckinger: *Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung*. Landesverteidigungsakademie, 2005. 44–45.

³⁰ Lénárt Sándor Pál: *A terrorizmus büntetőjogi vonatkozásai*. Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2013. 21.

³¹ Arije Antinori: The „Jihadi Wolf” Threat. The Evolution of Terror Narratives between the (Cyber)social Ecosystem and Self-Radicalization „Ego-System”. *Europol*, 2017.

³² Gazdag Ferenc – Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018. 170.

³³ Ruth Blakeley: State Violence as State Terrorism. In Marie Breen-Smyth (szerk.): *The Ashgate Research Companion to Political Violence*. London, Routledge, 2012. 63–78.

³⁴ Martha Crenshaw: The Causes of Terrorism. *The Journal of Comparative Politics*, 13. (1981), 4. 379–399.

4. A terrorizmus jelzőiről általában

A tipológiánál tapasztalhattuk a terrorizmus sokszínűségét, az azzal kapcsolatos azonos fogalmak, megnevezések eltérő tartalmú használatát. Az említett példákban a szuper/globális terrorizmus lehetett a technika, a cél vagy a szintér alapján való felosztás eredménye. A közvetlen-közvetett célpont és címzett fogalma akár részben fedhette is egymást. Összességében a tipológia is küzd a terrorizmus jelzőkkel való megnevezésének problémájával, tetőzve azzal, hogy az egyes jelzők más-más értelmet nyernek a tipológia és a tudományos kutatás különböző területein.

A mai tudományos kutatásokban elterjedt, hogy a terrorizmus egyes megjelenési formáit egy-egy jelzővel próbáljuk megkülönböztetni a többi formájától, és így újabb és újabb elnevezések, jelzős szerkezetek születnek. Az egyes kutatók által használt jelzők a megkülönböztetésen kívül az egyes terrorizmusfajták közti elhatárolást is szolgálják. A legtöbb esetben ezek a jelzők csak adott kutató vagy kutatási terület körében alkalmazhatók, ott van érvényük.

A jelzős szerkezetek ilyen formában való használata az egyes fajták elhatárolására, a kutatás tárgyának pontos megjelölésére szolgálnak. Segítenek abban, hogy a terrorizmus egységes büntető anyagi jogi fogalmát milyen szűk körben kell meghatározni úgy, hogy az az adott fajtákra, megjelenési formákra alkalmazható legyen, akár jogértelmezés, akár jogalkalmazás útján, ami az anyagi jogi jogszabályt tartalommal töltheti meg.

A jelzős szerkezetek is megerősítik az egységes fogalom megalkotásának szükségességét, mert amennyiben az alapfogalom nincsen egyértelműen meghatározva mint kutatási tárgy, vagy mint büntető anyagi jogszabály, addig a jelzős szerkezet is nehezebben értelmezhető, hiszen az alapfogalom minőségét úgy fejezem ki, hogy annak alapjelentése nem tisztázott, nem egyértelmű.

A terrorizmus definiálásánál említettekhez hasonlóan, a jelzők használatánál a sokrétűséget, újabb és újabb jelzők alkalmazását találjuk a tudományos kutatásokban. Az alkalmazott jelzőket mégis lehet csoportosítani aszerint, hogy:

- annak használata kizárólag a terrorizmus egyes megjelenési formáinak megkülönböztetésére szolgál, vagy
- azon felül még korábbi megjelenési formáktól való megkülönböztetésre, azzal való ellentétpárként használják őket, illetve az adott jelzős szerkezet használata elterjedt, vagy
- egyedi, csak adott kutató vagy kutatási terület által használt fogalom.

4.1. A terrorizmus megjelenési formáinak megkülönböztetésére szolgáló néhány jelző

A legtöbb jelző a terrorizmus újabb és újabb megjelenési formáinak megkülönböztetésére szolgál, és néha átfedés van az egyes jelzők között, néha pedig teljesen más a jelentéstartalmuk.

A mezőgazdaságot érintően elkövetett terrorizmusra kétféle jelzős elnevezés is található eltérő jelentéstartalommal. Az „*agricultural terrorism*” az izraeli farmerek ellen elkövetett bűncselekményeket foglalja magában.³⁵ Az „*agroterrorism*” ezzel szemben az élelmiszerek mérgezésével elkövetett terrorizmusra utal.³⁶

A *climate terrorism* (éghajlat-terrorizmus) alapvetően az éghajlat mint biztonsági elem és terrorizmus kapcsolatát kutatja,³⁷ míg az *environmental terrorism* (környezeti terrorizmus) a környezeti elemek terrorizmus általi rombolását.³⁸ A *bioterrorism* (bio-terrorizmus) elsősorban a víz és levegő mint közvetítő útján terroristacselekmények általi betegségek terjesztését is vizsgálja.³⁹

A tipológiánál említett szuperterrorizmus más esetben a nukleáris, radiológiai, biológiai és kémiai anyagok felhasználásával elkövetett terroristacselekményeket jelenti.⁴⁰

A *narco-terrorism*⁴¹ (narkóterrorizmus) alapvetően azt vizsgálja, hogy a terroristaszervezetek mennyiben hasonlítanak működésükben a szervezett bűnözői csoportokhoz, és a működés során kábítószer-kereskedelemmel is foglalkoznak-e.

Utóbbi jelző is mutatja, hogy vannak olyan jelzők, amelyek nem megjelenési formákra, hanem inkább a terrorizmus szereplőinek működésére, bevételszerző tevékenységének vizsgálatára utalnak. Véleményem szerint narkóterrorizmus nincsen, mert az az előbbieket szerintem nem a terrorizmus fajtája, megjelenési formája, hanem csak terroristaszervezetek működési elveire utal, és inkább kutatási terület, amely azt vizsgálja, hogy adott terroristaszervezet a bevételszerző tevékenysége során mennyire érintett a kábítószer-kereskedelemben. Hasonlóképpen kutatási terület megjelölésére szolgál a *gendering terrorism*⁴² (a terrorizmus elkövetőinek nemi megoszlását kutatja).

³⁵ Tomer Dekel: Mobilization against „Agricultural Terrorism” and the Political Economy of Agriculture in Israel. *Journal of Rural Studie*, 72. (2019). 37–44.

³⁶ Marsden–Schmid (2011): i. m. 189.

³⁷ Andrew Telford: A Climate Terrorism Assemblage? Exploring the Politics of Climate Change-Terrorism-Radicalisation Relations. *Political Geography*, 79. (2020). 1.

³⁸ Marsden–Schmid (2011): i. m. 189.

³⁹ Löckinger (2005): i. m. 40.

⁴⁰ Detre Zoltán: A terrorizmus kialakulásának történeti háttere, megnyilvánulási formái és jelenléte a XXI. században. *Bólyai Szemle*, 16. (2007), 2. 84–85.

⁴¹ Emma Björnehed: Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror. *Global Crime*, 6. (2004), 3–4. 305–324.

⁴² Cyndi Banks: Introduction: Women, Gender, and Terrorism: Gendering Terrorism. *Women & Criminal Justice*, 29. (2019), 4–5. 181–187.

4.2. Ellentétpárként szolgáló néhány jelző

A korábbi formáktól való megkülönböztetésre és azzal ellentétpárként használt jelzőkre is jellemző a megszámlálhatatlan fogalom:

A *conventional terrorism* (hagyományos terrorizmus) mellett megjelent a *cyberterrorism* (kiberterrorizmus) fogalma is. Míg előbbi a kibertéren kívül, a valós fizikai térben elkövetett minden terrorizmus fajtát magában foglalja,⁴³ utóbbi a kibertéren elkövetett terroristacselekményekre fókuszál.⁴⁴ A felosztás jelzi, hogy a terroristák is használják a 21. század technikai vívmányait, nem csak a terrorizmus ellen harcolók, így az interneten, közösségi médián kívül az új technikai eszközöket is (például drónok⁴⁵).

Ugyanezen elv alapján különböztetik meg a tudományos kutatások során az *old and new terrorism*-t (régie és új terrorizmus), amely inkább a fejlődéstörténetnél írtakkal egyezően azon megkülönböztetésre és ellentétpárra szolgál, hogy a napjainkban zajló terrorizmus sokfélesége, megjelenési formái élesen elhatárolhatók a Rapoport által említett négy hullám terrorizmusától.⁴⁶

A motiváció vagy ideológia alapján a jelzős szerkezeteknél szereplő *political terrorism* (politikai terrorizmus), *ethnic terrorism* (etnikai terrorizmus), *religiously inspired terrorism* (vallási indíttatású terrorizmus) megkülönböztetés egymás ellentettjei is egyben.⁴⁷

A vallási motiváció, ideológia terrorizmussal való kapcsolata során egyesek iszlám terrorizmust külön is megkülönböztetnek,⁴⁸ míg mások a terrorizmus négy hullám elméletére alapozva megkülönböztetnek ideológiai identitású, etnikai, faji, vallási terrorizmust.⁴⁹

4.3. Egyedileg használt jelzők

A már említett néhány jelzőnél (például *agricultural terrorism*) értelemszerűen nem beszélhetünk elterjedtségről és széles körű használatról, mivel az specifikus területen megjelenő terrorizmusra terjed ki, így egyedileg használt.

Más esetekben (például *old terrorism – new terrorism*) viszont már széles körű a használat, hiszen az általánosságban vizsgálja a terrorizmust mint jelenséget, és ezért ezek a jelzők széles körben elterjedtek.

⁴³ Michael L. Gross – Daphna Canetti – Dana R. Vashdi: Cyberterrorism: Its Effects on Psychological Well-Being, Public Confidence and Political Attitudes. *Journal of Cybersecurity*, 3. (2017), 1. 50.

⁴⁴ Laura Mayer Lux: Defining Cyberterrorism. *Revista Chilena de Derecho y Tecnología*, 7. (2018), 2. 5. 18.

⁴⁵ Serbakov Márton Tibor: A terroristák drónhasználat. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 31.; 34.

⁴⁶ Spencer (2006): i. m.

⁴⁷ Sertaç H. Başeren: Terrorism with Its Differentiating Aspects. *Defence Against Terrorism Review*, 1. (2008), 1. 1–11.

⁴⁸ Dolores Herrero: Tabish Khair's Just Another Jihadi Jane: Western Civilization and 'War on Terror' versus Islamist Terrorism as the Two Sides of the Globalization Coin. *Societies*, 8. (2018), 4. 97.

⁴⁹ Korinek László: *Kriminológia II.* Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2010. 409–411.

Az elterjedtségen kívül arra is figyelemmel kell lenni, hogy a sok száz terrorizmusfogalom és jelző esetén az újabb és újabb fogalmak, jelzők megalkotásánál nagyon sok esetben a korábbiakkal van átfedés és tartalmilag szinte azonosság, ezért kell minden esetben külön-külön vizsgálni, hogy adott kutató milyen jelző alatt, mit is ért, és milyen fogalmat használ a kutatása és annak publikálása vagy elemzése során.

5. Összegzés

Amint láthattuk, az egységesen elfogadott terrorizmusdefiníció megalkotása szükséges lenne a nemzetközi büntető anyagi jogban és a tudományos kutatások területén is, akár egyik átvehetné a másik által megalkotott fogalmat.

Az egységesen elfogadott fogalom a terrorizmus fejlődéstörténetének értelmezéséhez, tipologizálásához és az egyes megjelenési formák tartalmi meghatározásához segítséget nyújthat, mert anélkül a tudományos kutatások, irányzatok egységes vizsgálata, eredményeinek összemérése és kölcsönös felhasználása nem érhető el.

A fejlődéstörténet, tipológia és egyes jelzők segítenek a terrorizmus jobb megértésében, és annak meghatározásánál figyelembe vehetők az ott szerzett ismeretek azzal, hogy nem szabad elfelejteni, a terrorizmus magában foglal minden megjelenési formát (tipologizált vagy jelzővel ellátott terrorizmust). Egységes fogalmat kizárólag a terrorizmusra kell alkotni, mert valamennyi megjelenési formában azonos a terrorizmus minőségi szintjét elérő elem megléte.

A terrorizmus ugyanis szervezett, alapvetően politikai célból elkövetett, személy vagy dolog elleni erőszakos cselekmény, amelynek közvetlen sértettjei az erőszakot elszenvedők, közvetett címzettjei a szélesebb társadalom, kívülálló személyek, és célja, hogy adott állam, állami intézmény, nemzetközi szervezet mint címzett valamely magatartást tanúsítson, vagy magatartásra ösztökélje azt. Utóbbi lehet akár kényszerítés, hogy valamit tegyen, ne tegyen, vagy eltűnjön, de ide tartozik véleményem szerint az is, hogy adott állam olyat tesz, amit e cselekmény hiányában nem tenne (például terrorizmus elleni küzdelemre költségvetési források elkülönítése, vagy szervek létrehozása).

A terrort éppen a címzettek és politikai cél hiánya határolja el a terrorizmustól, ezért a terrorizmust és a terrort külön-külön kell az anyagi büntetőjogban szabályozni.

Az egységes fogalomnak rövidnek, tömörnek és alkalmasnak kell lennie arra, hogy újfajta cselekmények megjelenése (például kiberterrorizmus) esetén azokra is alkalmazható legyen anélkül, hogy a fogalmat módosítani és újra szabályozni kellene.

Az egységes fogalom meghatározásánál kerülni kell a túlságosan részletes és minden cselekményre kiterjedő szabályozást, mert az a gyakorlati használatot nehezíti. E körben hagyni kell, hogy a jogalkalmazó tartalommal tölthesse ki az új

fogalmat. Lehetőséget kellene adni arra, hogy a szabályozás a jogalkalmazás során is bővíthető legyen akár értelmezéssel, akár jogesetek révén.

Összességében megállapíthatjuk, hogy mindhárom vizsgált elem kell a terrorizmus megértéséhez és egységes definíciójának megalkotásához, ezért azok megismerése és eredményeinek felhasználása a büntető anyagi jogalkotásban elengedhetetlen.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- African Union: *OAU Convention on the Prevention and Combating of Terrorism* (1999. július 1.). Online: <https://au.int/en/treaties/oau-convention-prevention-and-combating-terrorism>
- Al-Kassimi, Khaled: Critical Terrorism Studies (CTS): (State) (sponsored) terrorism identified in the (militarized) pedagogy of (U.S.) law enforcement agencies. *Cogent Social Sciences*, 5. (2019), 1. 1–27. Online: <https://doi.org/10.1080/23311886.2019.1586813>
- Antinori, Arije: The „Jihadi Wolf” Threat – The Evolution of Terror Narratives between the (Cyber) social Ecosystem and Self-Radicalization „Ego-System”. *Europol*, 2017. Online: www.europol.europa.eu/publications-documents/jihadi-wolf-threat
- Banks, Cyndi: Introduction: Women, Gender, and Terrorism: Gendering Terrorism. *Women & Criminal Justice*, 29. (2019), 4–5. 181–187. Online: <https://doi.org/10.1080/08974454.2019.1633612>
- Başeren, Sertaç H.: Terrorism with Its Differentiating Aspects. *Defence Against Terrorism Review*, 1. (2008), 1. 1–11. Online: www.tmmm.tsk.tr/publication/datr/volume1/01-Terrorism_with_Its_Differentiating_Aspects.pdf
- Bjørnehed, Emma: Narco-Terrorism: The Merger of the War on Drugs and the War on Terror. *Global Crime*, 6. (2004), 3–4. 305–324. Online: <https://doi.org/10.1080/17440570500273440>
- Blakeley, Ruth: State Violence as State Terrorism. Marie Breen-Smyth (szerk.): *The Ashgate Research Companion to Political Violence*. London, Routledge, 2012. 63–78.
- Burke, Edmund: *Reflections on the Revolution in France, and on the Proceedings in Certain Societies in London Relative to that Event In a Letter Intended to Have Been Sent to a Gentleman in Paris*. London, 1790. Online: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k111218p/f1.image.r=.langEN>
- Crenshaw, Martha: The Causes of Terrorism. *The Journal of Comparative Politics*, 13. (1981), 4. 379–399. Online: <https://doi.org/10.2307/421717>
- Dekel, Tomer: Mobilization against “Agricultural Terrorism” and the Political Economy of Agriculture in Israel. *Journal of Rural Studies*, 72. (2019). 37–44. Online: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2019.10.018>
- Detre Zoltán: A terrorizmus kialakulásának történeti háttere, megnyilvánulási formái és jelenléte a XXI. században. *Bólyai Szemle*, 16. (2007), 2. 71–86.
- Európa Tanács: *Az Európa Tanács Terrorizmus megelőzéséről szóló Varsói Egyezménye* (2005. május 16.). Online: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622\(01\)&from=HU](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:22018A0622(01)&from=HU)
- Europol: *European Union Terrorism Situation and Trend Report 2021*. Luxembourg, Publications Office of the European Union, 2021. Online: <https://doi.org/10.2813/677724>
- Ganor, Boaz: Defining Terrorism: Is One Man’s Terrorist Another Man’s Freedom Fighter? *Police Practice and Research*, 3. (2002), 4. 287–304. Online: <https://doi.org/10.1080/1561426022000032060>
- Gazdag Ferenc – Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Budapest, Dialóg Campus Kiadó, 2018. Online: https://nkerepo.uni-nke.hu/xmlui/bitstream/handle/123456789/12604/web_PDF_EKM_Biztonsagi_tanulmanyok_alapjai.pdf?sequence=1

- Gross, Michael L. – Daphna Canetti – Dana R. Vashdi: Cyberterrorism: Its Effects on Psychological Well-Being, Public Confidence and Political Attitudes. *Journal of Cybersecurity*, 3. (2017), 1. 49–58. Online: <https://doi.org/10.1093/cybsec/tyw018>
- Herrero, Dolores: Tabish Khair's Just Another Jihadi Jane: Western Civilization and 'War on Terror' versus Islamist Terrorism as the Two Sides of the Globalization Coin. *Societies*, 8. (2018), 4. 97. Online: <https://doi.org/10.3390/soc8040097>
- Institute for Economics & Peace: *Global Terrorism Index 2020*. Sydney, 2020. Online: <https://visionofhumanity.org/wp-content/uploads/2020/11/GTI-2020-web-1.pdf>
- Kaplan, Jeffrey: Terrorism's Fifth Wave: A Theory, a Conundrum and a Dilemma. *Perspectives on Terrorism*, 2. (2008), 2. 12–24. Online: www.universiteitleiden.nl/binaries/content/assets/customsites/perspectives-on-terrorism/2008/issue-2/26-160-1-pb.pdf
- Korinek László: *Kriminológia II*. Budapest, Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, 2010.
- Lénárt Sándor Pál: *A terrorizmus büntetőjogi vonatkozásai*. Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2013. Online: <http://midra.uni-miskolc.hu/document/14044/6267.pdf>
- Löckinger, Georg: *Terrorismus, Terrorismusabwehr, Terrorismusbekämpfung*. Landesverteidigungsakademie, 2005. Online: www.bundesheer.at/wissen-forschung/publikationen/beitrag.php?id=1516
- Lux, Laura Mayer: Defining Cyberterrorism. *Revista Chilena de Derecho y Tecnología*, 7. (2018), 2. 2–25. Online: <https://doi.org/10.5354/0719-2584.2018.51028>
- Marsden, Sarah V. – Alex P. Schmid: Typologies of Terrorism and Political Violence. In Alex P. Schmid (szerk.): *The Routledge Handbook of Terrorism Research*. London, Routledge, 2011. 158–200. Online: <https://doi.org/10.4324/9780203828731.ch3>
- Parker, Tom – Nick Sitter: The Four Horsemen of Terrorism – It's not Waves, it's Strains. *Terrorism and Political Violence*, 28. (2016), 2. 197–216. Online: <https://doi.org/10.1080/09546553.2015.1112277>
- Rapoport, David C.: The Four Waves of the Modern Terrorism. In David C. Rapoport (szerk.): *Terrorism. Critical Concepts in Political Science*. Routledge. IV. kötet. 2006. 46–73. Online: <https://international.ucla.edu/media/files/Rapoport-Four-Waves-of-Modern-Terrorism.pdf>
- Sandler, Todd: The Analytical Study of Terrorism: Taking Stock. *Journal of Peace Research*, 51. (2014), 2. 257–271. Online: <https://doi.org/10.1177/0022343313491277>
- Schmid, Alex P.: *Discussion 1 – Revisiting the wicked problem of defining terrorism*. St. Andrews, CSTPV 25th Anniversary Symposium, 6–7 November 2019.
- Serbakov Márton Tibor: A terroristák drónhasználatát. *Nemzetbiztonsági Szemle*, 7. (2019), 4. 30–43. Online: <https://doi.org/10.32561/psz.2019.4.3>
- Shanghai Convention on Combating Terrorism, Separatism and Extremism. Online: www.refworld.org/pdfid/49f5d9f92.pdf
- Sinclair, Andrew: *An Anatomy of Terror – A History of Terrorism*. London, Macmillan, 2003.
- Spencer, Alexander: Questioning the Concept of 'New Terrorism'. *Peace & Conflict Development*, (2006), 8. 1–33. Online: <https://epub.ub.uni-muenchen.de/13769/1/Feb%2006%20SPENCER%20version%202.pdf>
- Stepanova, Ekaterina: *Terrorism in Asymmetrical Conflict Ideological and Structural Aspects*. SIPRI Research Report No. 23. Oxford, Oxford University Press, 2008. Online: <https://doi.org/10.1037/e549992011-001>
- Teichman, Jenny: How to Define Terrorism. *Philosophy*, 64. (2009), 250. 505–517. Online: <https://doi.org/10.1017/S0031819100044260>
- Telford, Andrew: A Climate Terrorism Assemblage? Exploring the Politics of Climate Change-Terrorism-Radicalisation Relations. *Political Geography*, 79. (2020). 1–10. Online: <https://doi.org/10.1016/j.polgeo.2020.102150>
- Weinberg, Leonard – Ami Pedahzur – Sivan Hirsch-Hoefler: The Challenges of Conceptualizing Terrorism. *Terrorism and Political Violence*, 16. (2004), 4. 777–794.

Jogi forrás

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/541 irányelve (2017. március 15.) a terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L0541&qid=1643093520599&from=HU>

ABSTRACT

Terrorism is Full of Attributives

Tamás Richárd PÉK

Despite the fact, that terrorism is one of the most important domestic and international security threat in the world, and it is present in social life and daily work of law enforcement services, we could not define what exactly is terrorism and what do we fight against. There is no common accepted terrorism definition either in international criminal law or in academic research. Without the definition, can we define terrorism if we examine the typology of terrorism or concern with attributives or define its development in waves? The question is whether, in the absence of a uniformly agreed definition, etymologising terrorism, assigning labels to it or defining its development in waves, will provide a more accurate picture of the phenomenon of terrorism. The present paper attempts to shed light on the question whether, in the absence of a uniformly agreed and interpreted international criminal law and academic definition of terrorism, waves, typologies or indicators of terrorism are justified and help to define terrorism.

Keywords: terrorism, wave, attributives, typology, conceptualisation